

Erkennung energetischer Verhältnisse ist so wenig imstande, uns diese Funktionen zu erklären wie die Kenntnis der energetischen Verhältnisse in einer Maschine uns deren Arbeit und Leistungsfolgen nicht erläutert."

Voor het *biologisch oorzakenbegrip* zijn vooral van beteekenis de aanleiding, die *veranderlijk* is en de veranderlijke voorwaarden, dat is het aetiologisch moment: het causale, dat gelegen is in de constitutie, komt meestal eerst in de tweede plaats. *Von Hansemann* in zijn: „Über das konditionale Denken in der Medizin" wil het begrip causaliteit geheel vervangen door een conditioneele beschouwingswijze, daar ieder biologisch gebeuren niet terug te voeren is op één oorzaak, maar op een som van voorwaarden, wier beteekenis voor het tot standkomen van het proces echter niet gelijkwaardig is.

Uitgaande van de verschillende elementen in het ziektegebeuren, die achtereenvolgens werden besproken, geeft *Pophal* de volgende definitie: „Ziekten zijn veranderingen in den afloop van levensgebeurtenissen, die tengevolge van de organisatie van het ziekgeworden organisme te voren vastgelegd zijn, door prikkels slechts opgeroepen kunnen worden, een gevaar voor het betreffende individu in zich bergen, en of tot genezing of tot genezing met defect of tot den dood voeren."

Het is onze landgenoot *Tendeloo* geweest, die getracht heeft genoemde problemen in een grooter geheel te overzien in zijn *constellatie-pathologie*. Ziekte is een collectief geheel van problemen, een samenstel van deels onbekende factoren, een constellatie, die wij moeten opsporen voor ieder geval op zich zelf. Het constellatiebegrip omvat niet alleen de som van de voor een bepaalde werking noodwendige factoren, maar ook *hun onderlinge beïnvloeding*. Een factor heeft alleen een betrekkelijke beteekenis, zijn waarde is gebonden aan een bepaalde constellatie. Dit voert voor ieder ziektegeval tot een structuurdiagnose, waardoor het in zijn individueele eigenaardigheid wordt doorschouwd. Voor de *psychiatrie* heeft *Birnbäum* deze structuur-analyse uitgewerkt in zijn onderscheiding tusschen *pathoplastische* en *pathogenetische symptomen*. De pathogenetische verschijnselen zijn de grondverschijnselen van elementairen aard, die constant zijn en onmiddellijk afhankelijk van het ziektemakend agens: bij *dementia paralytica*, b.v. de dementie, m.a.w. het eigenlijke kernsyndroom, *pathoplastisch* zijn de verschijnselen van de tweede orde, die variabel kunnen zijn, afhankelijk van de praemorbide persoonlijkheid of van factoren, die buiten de eigenlijke ziekte liggen.

Het zijn die verschijnselen, die „dem aetiologisch bereits in seinem Grundform festgelegten Krankheitsfalle *Inhalt, Färbung* und *Sondergestalt geben*" (*Curtius*).

Zoo blijkt er bij de *organische psychose* een nauwe wisselwerking